

Ervaringen van bestuurders en ambtenaren

Filevrij forensen

Fietsen is niet langer synoniem voor recreatie en korte ritjes maar staat voor bereikbaarheid en comfortabel alternatief op de langere afstand. Het project Fiets filevrij leverde in drie jaar tijd vijf hoogwaardige fietsroutes op. Stuk voor stuk volwaardige alternatieven voor de file. Drie nieuwe routes worden dit jaar aangepakt. De fiets in het woonwerkverkeer gaat een grote rol spelen, voorspellen de bestuurders die de afgelopen jaren met Fiets filevrij samengewerkt hebben.

Fiets filevrij

Fiets filevrij startte in 2006 als onderdeel van FileProof, een project van het ministerie van Verkeer en Waterstaat om de files op korte termijn aan te pakken. In samenwerking met de Fietsersbond, regionale en lokale overheden werden vijf kansrijke fietsroutes uitgezocht: Apeldoorn-Deventer, Zoetermeer-Den Haag, Delft-Rotterdam, Zaandam-Amsterdam en Breukelen-Utrecht. Trajecten die bekend staan om hun notoire ochtend- en avondspitsfiles.

De fietsroutes moesten automobilisten verleiden de fiets te pakken en de auto te laten staan. Eind 2008 besloot de Tweede Kamer 10 miljoen extra uit te trekken voor het stimuleren van fietsprojecten. Ook in 2009 heeft het ministerie van Verkeer en Waterstaat subsidie ter beschikking gesteld voor Fiets filevrij. De Fietsersbond is gevraagd de reeds opgedane kennis te bundelen en een voorstel te maken voor een vervolgtraject. In alle filegevoelige gebieden zal onderzocht worden welke fietsroutes kansrijk zijn om in de komende jaren te realiseren.

Naast de aanleg van de snelfietsroutes is de communicatie met werkgevers en werknemers van groot belang. Daarom wordt er samengewerkt met de Taskforce Mobiliteit. Dit is een samenwerkingsverband van werkgevers, werknemers en overheid waar vanuit de gedachte

‘slim werken = slim reizen’ alternatieven voor het autogebruik in de spits gestimuleerd worden. **Gedeputeerde verkeer provincie Gelderland, Marijke van Haaren** is deelnemer aan de taskforce. ‘Langere routes tussen woon- en werklocaties kunnen een belangrijke rol spelen in mobiliteitsmanagement’ stelt zij. ‘Het vergroot immers de keuzemogelijkheid van werknemers om ook eens de fiets te pakken. Maar je kunt ook bijvoorbeeld de auto parkeren bij een transferpunt als P+R en verder met een OV fiets naar het werk gaan. Zo omzeil je de file en ben je ook nog eens gezond bezig. De elektrische fiets maakt ook langere afstanden mogelijk.’ Eerder al werd in het kader van de mobiliteitsaanpak 15 miljoen euro uitgetrokken voor de aanleg van snelle fietsroutes langs filerijke trajecten. De Fietsersbond is blij dat de landelijke overheid te kennen geeft dat naast

landelijke autowegen ook interlokale fietsverbindingen rijkssteun verdienen. Het extra geld is hard nodig voor kostbare onderdelen in de interlokale routes zoals fietsbruggen en -tunnels. Deze onderdelen zijn essentieel om de routes korter, veiliger en dus aantrekkelijker te maken.

Meerwaarde

'De fietsverbinding tussen Utrecht-Maarssen-Breukelen was nogal versnipperd en toe aan verbetering. Als gemeente daarin het voortouw nemen, lukt je niet. Iedere gemeente heeft zijn eigen prioriteit voor investeringen en onderhoud. Een onafhankelijke partij die de verschillende gemeenten aan tafel brengt, samen met een convenant met Rijkswaterstaat en een duidelijk doel en tijdspad, dat geeft wel resultaat. Het project Fiets filevrij heeft in die zin voor ons dan ook een enorme meerwaarde,' stelt **Ruud Ditewig, beleidsadviseur verkeer en vervoer gemeente Utrecht**. Misschien was het stuk fietspad over het gebied van de gemeente Utrecht er zonder Fiets filevrij ook wel gekomen, maar het stond niet erg hoog op de prioriteitenlijst geeft hij toe. 'Dat er binnen een jaar ruim tien kilometer hoogwaardig fietspad ligt tussen drie gemeenten, is beslist de verdienste van Fiets filevrij.'

De concurrentiepositie van de fiets wordt sterker door snelle en comfortabele fietsroutes. Het is één van de redenen voor de automobilist om over te stappen van auto naar fiets voor woon-werkverkeer.

Het samenbrengen van de verschillende partijen en het begeleiden van het hele proces is ook voor **Paul van de Bovenkamp, senior beleidsmedewerker verkeer en vervoer gemeente Breukelen**, een sterk punt van Fiets filevrij.

Hij roemt de samenwerking met de Fietsersbond. 'Samen met de gemeente kijken ze waar de problemen liggen en wat haalbaar is. Dan zeggen ze: daar gaan we voor. Niet blijven steken in je eigen ding, maar samen kijken wat je aan kunt pakken, dat is prettig.

Het fietspad is als verbinding tussen de drie gemeenten en als alternatief voor de file, zeer waardevol.' **Wethouder verkeer van de gemeente Maarssen, Erik van Esterik**, was verrast door de visie van het projectteam. 'In Nederland is het nieuw om een fietspad in zijn geheel te bekijken en een plek te geven in de aanpak van het fileprobleem.' Forensen uit zijn gemeenten hebben geen reden meer om de fiets te laten staan volgens Van Esterik. 'Er ligt nu een prachtig fietspad.' **Job Punt, beleidsmedewerker vakteam mobiliteit gemeente Delft**, vindt het samenwerken met meerdere wegbeheerders een meerwaarde. 'We kwamen snel aan tafel, er was een concrete aanpak en snel een beeld van wat beter kon en daar is ook snel in gehandeld. Niet praten, maar ook doen'. De route Rotterdam-Delft wordt medio 2009 geopend. Verlichting, stallingen en asfaltering gaan van dit traject een prima route maken. Bewegwijzering langs de route zorgt voor een brede bekendheid.

Communicatie

Utrecht-Breukelen is een van de vijf fietsroutes die in het kader van het project Fiets filevrij zijn opgeknapt en een alternatief bieden voor de ochtend- en avondspits. Uit metingen voor en na de opening blijkt dat het aantal fietsers op deze groene en autoluwe route verdubbeld is. De snelfietsroute is rondom de opening dan ook flink gepromoot in de plaatselijke media. Ook bewegwijzering, onderdeel van het communicatieplan, heeft volgens **wethouder Van Esterik** bijgedragen aan bekendheid en vindbaarheid. 'Veel Maarssenaren wisten niet eens dat je via de brug bij Lage Weide naar Utrecht kunt fietsen.'

Promotie lijkt een uitstekend middel om uit te nodigen tot meer fietsen. Forensen die van

22 tot 26 september 2008 tussen Zaandam en Amsterdam de fiets pakten en via de Hempont en de NDSM-pont naar de hoofdstad fietsten, werden voor hun ritje beloond met vijf euro per dag. Van de 800 deelnemers waren 200 nieuwe fietsers en 80 hiervan waren automobilisten. De fietsforensen voelden zich in het zonnetje gezet volgens **Martijn Sargentini, beleidsmedewerker fiets van de stadsregio Amsterdam**. Hij is erg te spreken over de aanpak van Fiets filevrij. '70% van de nieuwe Fiets filevrijroute tussen Zaandam en Amsterdam gaat over bestaande wegen die verbeterd kunnen worden voor de fietser.

Dat is inmiddels op veel plekken gebeurd, mede door de aandacht van Fiets filevrij.' 30% van het nieuwe traject Zaandam-Amsterdam moet nog aangepakt worden. 'Dan is het project pas echt geslaagd', volgens Sargentini. De kans dat dat gaat lukken acht hij groot. 'De route is onderdeel van ons eigen regionaal verkeer- en vervoerplan om de bereikbaarheid van de stadsregio te verbeteren, maar hij loopt door een stuk niemandsland tussen twee gemeenten, niemand voelt zich er echt verantwoordelijk voor. Dat Fiets filevrij die verantwoordelijkheid op zich neemt, maakt de kans groot dat de verbinding er ook echt komt.'

36% van de deelnemende automobilisten aan de Filevrije Dag in 2008 gaf aan met de fiets te zijn gegaan.

Stimuleren

Fiets filevrij haakt aan bij projecten of plannen die al leven waardoor de fiets op het netvlies van bestuurders komt. **Agnes Vos, wethouder mobiliteit van de gemeente Voorst:**

‘Het fietspad tussen Apeldoorn en Deventer gaat voor een groot deel door onze gemeente. Het ligt er al, maar we hebben door Fiets filevrij goed gekeken naar aansluiting op andere gemeenten, bewegwijzering en kwaliteitsverbetering zoals het weghalen van drempels. Het fietspad loopt naast de rijksweg die op dit moment onder handen wordt genomen. Dit project was een extra zetje. Wij zijn tot nu toe vooral bezig met fietspaden als recreatief middel. Extra aandacht voor de fiets in het woon-werkverkeer is een nieuwe invalshoek.’

Het Stadsgewest Haaglanden, een samenwerkingsverband van negen gemeenten rondom Den Haag, stimuleert, coördineert en financiert projecten van gemeenten en de provincie Zuid-Holland op het gebied van verkeer, vervoer en bereikbaarheid, waaronder de fiets. ‘Fiets filevrij geeft het traject Den Haag - Zoetermeer - Gouda van onze werkgroep fiets A12, een aardige wind in de rug,’ vertelt **Dick de Korte,**

projectleider fiets bij het Stadsgewest.

‘Voor de fietsroute bij de A13, Delft-Rotterdam, is het een nieuwe kwaliteitsimpuls.’

Het Stadsgewest kent ook een project Spitsmijden, een beloningssysteem voor automobilisten voor iedere keer dat zij de ochtendspits mijden. Dit kan door gebruik van OV, buiten de spits reizen of afzien van de rit naar kantoor. Door samenwerking met Fiets filevrij is daar de fiets aan toegevoegd. ‘Fiets filevrij heeft de informatie en wij de doelgroep’, aldus **Patrick van Norden, senior beleidsmedewerker ict en verkeer bij het Stadsgewest.** ‘Die hebben we mooi aan elkaar gekoppeld.’ Als het om het promoten van de fiets als alternatief voor de file gaat, pleit Norden voor een drievoudige strategie: werken aan fietsinfrastructuur, communicatie en een beloningsprikkel. ‘Maar dan nog moet je een lange adem hebben. Met een jaartje fietspromoten ben je er niet. Je wilt namelijk gedrag veranderen en dat is lastig.’ Zijn collega Dick de Korte vult aan: ‘Naar de overheid toe zou ik zeggen: dit smaakt naar meer. Je moet nu doorpakken, zeker gezien de kennis die er verzameld is.’

Netwerk van fietssnelwegen

En doorpakken doet het project Fiets filevrij. De subsidie die het ministerie in 2009 ter beschikking heeft gesteld wordt gebruikt om met de ontwikkelde proceskennis van Fiets filevrij nieuwe routes, zoals Leiden-Den Haag, Purmerend-Amsterdam en Arnhem-Nijmegen, te ondersteunen en ze zo op te waarderen tot filealternatief. 'Bestuurders van de provincie, gemeente en stadsregio zijn ineens allemaal enthousiast over een nieuwe snelle fietsverbinding', vertelt **Henk Driessen, adviseur infrastructuur en mobiliteit van de stadsregio Arnhem-Nijmegen**: 'We willen een hoogwaardig alternatief bieden voor de komende wegwerkzaamheden aan de A12 en A15. De fiets kan daarin een rol spelen als volwaardige concurrent voor de auto en het OV.' Dat het om een route van 15 kilometer gaat, is volgens Driessen geen probleem. 'Eerst zagen we de fiets als recreatiemiddel en als alternatief voor

rijtes tot 7,5 kilometer. Ons idee daarover is veranderd. Die afstand wordt opgerekt.'

Dat je dan andere keuzes moet maken, is voor de stadsregio logisch. 'Wij kiezen voor de aanleg van een tunnel in plaats van fietsers om te laten rijden. Dat is natuurlijk vele malen duurder, maar wel belangrijk.'

Ook **Dick de Korte van Stadsgewest Haaglanden** ziet een omslag: 'Er wordt vaak vooral naar de fiets op lokaal niveau gekeken, terwijl je het fietsbeleid ook op rijksniveau handen en voeten kan geven. Dat besef dringt langzaam door. Vijftieng procent van het woon-werkverkeer gebeurt al op de fiets. Dat kan meer worden als er ook over langere afstanden gefietst wordt.'

Wethouder Marijke Vos van Amsterdam, mede ondertekenaar van het convenant tussen gemeenten en Rijkswaterstaat om op interlokaal niveau de fiets in te zetten, ziet eveneens een rol weggelegd voor Rijkswaterstaat. 'Als regionale

Op dit moment fietsen 25% van de mensen naar het werk. Als dat met 1% toeneemt levert dat de BV Nederland een besparing op van 27 miljoen door minder ziektenverzuim.

wegen worden uitgebreid of aangelegd, moet de fiets daarin direct worden meegenomen. We doen dit al op stadsniveau, maar dat moet ook daarbuiten. Zorg dat je geen extra barrières voor fietsers maakt. Dat betekent misschien vaker een viaduct, brug of tunnel aanleggen. Verkeer en Waterstaat kan daar een rol in spelen. Het versterkt de bereikbaarheid van de stad.' Vos wijst er op dat we wat dat betreft ook de tijd mee hebben: 'Kwaliteitsfietsen, de elektrische fiets, het klimaatprobleem en gezondheid maken fietsen een aantrekkelijk alternatief voor langere afstanden.'

een rijkswegennet is een fietssnelwegennet gewenst, een netwerk van interlokale fietsroutes waar het rijk verantwoordelijk voor is. Het betekent ook dat we meer moeten communiceren over fietsen. Niet alleen over de voordelen voor gezondheid, de bijdrage aan de luchtkwaliteit, de reductie van de uitstoot van CO₂ en dergelijke, maar ook dat fietsen comfortabel en snel kan zijn. En we moeten fietsers belonen. Werkgevers kunnen iedere fietskilometer met maximaal negentien cent vergoeden, maar hoeveel doen dat ook daadwerkelijk? Het rijk geeft alvast het goede voorbeeld door

Tineke Huizinga, staatssecretaris Verkeer en Waterstaat

De fiets is al sinds jaar en dag een onmisbaar vervoermiddel voor de Nederlander. Met de toenemende files wordt en blijft de fiets steeds belangrijker en zijn goede fietsverbindingen nodig. Daarom zet ik mij in, samen met de Fietsersbond en regionale overheden voor goede fietsroutes, zodat we vlot, veilig en zonder omwegen onze bestemming

kunnen bereiken. De fiets als alternatief voor de auto! Daarbij ontlast fietsen het milieu, is het ook nog gezond en draagt het bij aan een betere bereikbaarheid!

18% van de fietsende werknemers fiets een route die langer is dan 10 kilometer.

Voor **directeur Hugo van der Steenhoven van de Fietsersbond** staat het buiten kijf dat in de toekomst en grotere rol is weggelegd voor de fiets in woon-werkverkeer. 'Als we fietsen als volwaardig vervoermiddel in het woon- werkverkeer zien, maken we andere keuzes. Net als

ambtenaren vijftien cent per fietskilometer belastingvrij te vergoeden, ongeacht de afstand.' Het idee dat de fiets alleen geschikt is voor korte ritjes moet veranderen. Goede fietsinfrastructuur is dan één ding, maar belonen en promoten hoort er ook bij.

Fiets filevrij

De volgende 5 routes worden gerealiseerd:

- Breukelen - Utrecht
- Zoetermeer - Den Haag
- Delft - Rotterdam
- Zaandam - Amsterdam
- Apeldoorn - Deventer

Wie pakt de volgende routes op ● Kijk voor meer informatie op www.fietsfilevrij.nl

De Fietsersbond komt op voor de belangen van fietsers in Nederland en zet zich in voor meer en betere mogelijkheden om te fietsen. De Fietsersbond heeft ruim 30.000 leden, 150 afdelingen en 1500 actieve vrijwilligers. Fiets filevrij richt zich specifiek op het

verbeteren van fietsroutes langs filerijke trajecten. Voor meer informatie kunt u terecht op de website van Fiets filevrij www.fietsfilevrij.nl of contact opnemen met de Fietsersbond: tel. 030-2918191 of e-mail: info@fietsfilevrij.nl.

Deze folder is een uitgave van het landelijk bureau van de Fietsersbond, Postbus 2828, 3500 GV Utrecht.

Tekst: Jolinda van Hoogdalem

Vormgeving: Initium, Utrecht

April 2009

